ליקוטי הלכות — הלכות נדרים

עִנְיַן נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיַד הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לֶאֱסוֹר עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיִּרְצֶה וְלַעֲשׂוֹת מֵהַהֵיתֵּר אִסּוּר. כִּי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם הֵם מִשְׁבִּירַת כֵּלִים וְכָל הַתַּאֲווֹת וְהַהֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הֵם בְּחִי' אַהֲבוֹת הנפולותך שֶׁבָּאִים מִשְּׁבִירַת כְּלֵי הַחֶסֶד. וְעַ"כ כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם צְרִיכִים תִּקּוּן אֲפִילּוּ דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים כִּי אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יֵהָא צָרִיךְ כַּמָּה תִּקּוּנִים וְעַל כֵּן אָסוּר לֵהָנוֹת מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה:

עִנְיַן נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת שֶׁהֵם לִכְאוֹרָה דְּבַר תִּמַהּ שֶׁיּוּכַל הָאָדָם לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר אוֹ לְחַיֵּב עַצְמוֹ בְּדָבָר עַל-יְדֵי נֶדֶר וּשְׁבוּעָה. נִמְצָא, שֶׁהָאָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֲדָשִׁים שֶׁאֵינָם מְפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה, כִּי עַל-יְדֵי נֶדֶר וּשְׁבוּעָה הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ מִצְוָה וַעֲבֵרָה מִכָּל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בְּזֶה הַדָּבָר שׁוּם מִצְוָה וַעֲבֵרָה עַל-פִּי הַתּוֹרָה:

אַךְ הָעִנְיָן עַל-פִּי מַה שֶּׁבֵּאֵר רַבֵּנוּ זַ"ל עַל פָּסוּק וָאֶתְחַנַּן אֶל ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר בַּמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל בְּעִנְיַן הַנְהָגַת הַפְּשִׁיטוּת שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב (בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן עח):

וְתֹכֶן הַדָּבָר שָׁם שֶׁבְּעֵת שֶׁהַצַּדִּיק מִתְנַהֵג בְּדַרְכֵי הַפְּשִׁיטוּת כְּמוֹ אִישׁ פָּשׁוּט וְאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֲזַי הוּא מְחַיֶּה עַצְמוֹ בִּבְחִינַת קִיּוּם הָעוֹלָם קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה שֶׁאָז הָיָה מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּחַסְדּוֹ עַל-יְדֵי חֶסֶד חִנָּם מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָיָה אָז שׁוּם הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם. וּבֶאֱמֶת גַּם אָז הָיְתָה הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם רַק שֶׁהָיְתָה בְּהֶעְלֵם, כִּי עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת הָיוּ נֶעְלָמִים בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם וְהָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת הֵם מְלָבְּשִׁין בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הַכֹּל נִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וְשָׁם נֶעְלָם הַתּוֹרָה בְּחִינַת עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת כַּנַּ"ל. וְהַצַּדִּיק בְּעֵת פְּשִׁיטוּתוֹ, דְּהַיְנוּ בָּעֵת שֶׁמִּתְבַּטֵּל מִן הַתּוֹרָה הוּא מְחַיֶּה עַצְמוֹ בִּבְחִינָה זוֹ, בִּבְחִינַת הַתּוֹרָה הַנֶּעְלֶמֶת בְּכָל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הַכֹּל נִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל-יְדֵי בְּחִינַת הָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת כֹּחַ מַעֲשָׂיו, עַל-יְדֵי-זֶה יְכוֹלִין לִכְבֹּשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי בִּשְׁבִיל זֶה פָּתַח הַתּוֹרָה בִּבְרֵאשִׁית כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לִסְטִים אַתֶּם וְכוּ', בִּשְׁבִיל זֶה פָּתַח בִּבְרֵאשִׁית, כִּי בִּרְצוֹנוֹ נְתָנָהּ לָהֶם וּבִרְצוֹנוֹ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב כָּל הָעִנְיָן:

עַל-פִּי הַמַּאֲמָר "לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם" וְכוּ' בְּסִימָן מט, עַיֵּן שָׁם כָּל הַמַּאֲמָר כֻּלּוֹ:

וְהַכְּלָל בְּקִצּוּר, כִּי לְפִי אוֹר לֶהָבִיוּת הַלֵּב שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְגַּלּוֹת מֵהַמִּדּוֹת, כִּי אוֹר לֶהָבִיוּתוֹ הוּא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית לִתְשׁוּקָתוֹ וְצָרִיךְ לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר בַּלֵּב חָלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי. וְעַל-יְדֵי הַצִּמְצוּם שֶׁל הַהִתְלַהֲבוּת יוּכַל לָבֹא לְהִתְגַּלּוֹת מֵהַמִּדּוֹת, הַיְנוּ לַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי פְּעֻלּוֹתָיו וּמִדּוֹתָיו הַטּוֹבִים יִתְגַּלֶּה, שֶׁהוּא מְקַבֵּל עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת, כִּי קֹדֶם הַבְּרִיאָה הָיָה אוֹר הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-

הוּא אֵין סוֹף וְרָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁיִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ וְכוּ'. וְצִמְצֵם אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף לַצְּדָדִין וְנִשְׁאַר חָלָל פָּנוּי. וּבְתוֹךְ הֶחָלָל הַפָּנוּי בָּרָא הָעוֹלָמוֹת וְהֵן הֵן מִדּוֹתָיו וְכוּ' וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלָּה מַלְכוּתוֹ שֶׁזֶּה עִקַּר כַּוָּנַת הַבְּרִיאָה וְכוּ'. וְזֶהוּ מַמָּשׁ בְּחִינָה הַנַּ"ל, כִּי כְּמוֹ כֵן הוּא בְּכָל אָדָם, שֶׁקֹּדֶם שֶׁזּוֹכֶה לַעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת אֲזַי בִּתְחִלָּה לִבּוֹ כּוֹסֵף וּבוֹעֵר מְאֹד לַה' יִתְבָּרַךְ בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל. וְאוֹר הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת שֶׁבַּלֵּב הוּא בְּחִינַת אֵין סוֹף, כִּי אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית לִתְשׁוּקָתוֹ וְאַף-עַל-פִּי שֶׁלִּבּוֹ מִתְלַהֵב מְאֹד לַה' יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין זֶה תַּכְלִית, כִּי מִגֹּדֶל הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ כְּלָל מֵעֹצֶם הַהִתְלַהֲבוּת בְּלִבּוֹ עַד אֵין סוֹף. עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְדָּה טוֹבָה וְשׁוּם עֲבוֹדָה, עַל-כֵּן צָרִיךְ לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת וְלַעֲשׂוֹת חָלָל בַּלֵּב. בְּחִינַת וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי, הַיְנוּ לַעֲשׂוֹת חָלָל בְּאוֹר הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁבַּלֵּב, עַל-יְדֵי צִמְצוּם הָאוֹר לַצְּדָדִין, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּכָרְחִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת הַגָּדוֹל שֶׁבַּלֵּב הַנַּ"ל וַאֲזַי נַעֲשֶׂה חָלָל בַּלֵּב וְשָׁם בְּאוֹתוֹ הֶחָלָל שֶׁבַּלֵּב שֶׁהוּא בְּחִינַת חָלָל הַפָּנוּי. שָׁם מִתְגַּלִּין פְּעֻלּוֹתָיו וּמִדּוֹתָיו הַטּוֹבִים, כִּי עַל-יְדֵי הַצִּמְצוּם הַנַּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלֶּה שֶׁהוּא מְקַבֵּל עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא תַּכְלִית בְּרִיאָה וְכוּ' וְעַיֵּן שָׁם בַּמַּאֲמָר הַנַּ"ל וְהָבֵן הֵיטֵב הֵיטֵב. כִּי הֵם דְּבָרִים עֲמֻקִּים מְאֹד מְאֹד עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵם. וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה וְכוּ' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם:

עִנְיַן נֶדֶר וּשְׁבוּעָה שֶׁהוּא דִּבֵּר פֶּלֶא מְאֹד שֶׁהָאָדָם יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ מִצְוֹת וַעֲבֵרוֹת חֲדָשׁוֹת מַה שֶּׁלֹּא נִזְכָּר בַּתּוֹרָה, כְּשֶׁאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ אֲכִילַת בָּשָׂר בְּנֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה אֲזַי זֶה הַבָּשָׂר הַמֻּתָּר מִן הַתּוֹרָה נֶאֱסָר עַתָּה עָלָיו בְּאִסּוּר חָמוּר כְּכָל הָאִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה. וְכֵן לְהֵפֶךְ כְּשֶׁמְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לֶאֱכֹל בָּשָׂר זֶה אֲזַי חִיּוּב וּמִצְוָה עָלָיו לֶאֱכֹל דַּוְקָא. נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי נֶדֶר וּשְׁבוּעָה יָכוֹל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ תּוֹרָה חֲדָשָׁה, דְּהַיְנוּ לֶאֱסֹר הַמֻּתָּר וּלְחַיֵּב עַצְמוֹ בְּחִיּוּב מַה שֶּׁאֵינוֹ מְחֻיָּב (רַק שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַתִּיר אֶת הָאִסּוּר בְּשׁוּם אֹפֶן, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק לֶאֱסֹר אִסָּר וְכוּ'):

עַל-פִּי הַתּוֹרָה פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה. מְבֹאָר שָׁם שֶׁעַל-יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מְעוֹרְרִין מֵהַשֵּׁנָה וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לִפְקִידוֹת עֲקָרוֹת וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ יִרְאָה שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ אֲרִיכוּת יָמִים וְכוּ' בְּחִינַת תִּקּוּנֵי עַתִּיק וְכוּ'. שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לַעֲשִׁירוּת גָּדוֹל שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לְהִתְבּוֹנְנוּת עָצוּם בַּתּוֹרָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲשִׁירוּת גָּדוֹל וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב: